
Kyrkomötet

Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2019:3

Digitalt lärande

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas tre motioner, 2019:26, 2019:30 och 2019:41, som handlar om digitalt lärande. Utskottet anser att motionärerna tar upp angelägna frågor i sina motioner men konstaterar samtidigt att mycket av detta redan ingår i programmet för lärande och undervisning. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionerna.

Till detta betänkande finns tre reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2019:26,
2. avslå motion 2019:30,
3. avslå motion 2019:41, punkt 1,
4. avslå motion 2019:41, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2019:26 av Mats Ershammar, Kyrkans digitalisering av undervisning och lärande

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att, i det fortsatta arbetet med programmet för undervisning och lärande, beakta vad som sägs i motionen.

Motion 2019:30 av Hans-Olof Andrén m.fl., Digitalt stöd till troslivet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inom ramen för satsningen på undervisning och lärande utveckla Svenska kyrkans digitala kommunikation så att den bättre stöder medlemmarnas trosliv.

Motion 2019:41 av Berth Löndahl m.fl., Svenska kyrkans webbplats

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en grupp med teologisk bredd och kompetens för en översyn av Svenska kyrkans webbplats, främst under fliken ”Om kristen tro”,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att även ge en sådan grupp uppgift att arbeta med apologetik, till trons försvar, eventuellt som en bok.

Bakgrund

Digitalisering innebär att digital kommunikation och interaktion mellan människor, verksamheter och saker blir självklara. Allt större delar av tillvaron är digitaliserad samtidigt som vi i allt mindre grad kan skilja ut det digitala från det icke-digitala.

Kyrkostyrelsen tar i sin skrivelse 2019:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022 upp att Svenska kyrkan står inför stora utmaningar i en tid av förändring präglad av religiös transformation, digitalisering, polarisering och globalisering. Just digitaliseringen ses som en möjlighet till hållbarhet genom effektivare resursanvändning och digitala möten.

Kyrkostyrelsen har fastställt tre långsiktiga målbilder:

1. År 2030 har vi stärkt förmågan att bidra till ett församlingsliv som möter samtidens utmaningar.

2. År 2030 finns ett stärkt engagemang i Svenska kyrkan för ett hållbart samhälle i Sverige och i världen.

3. År 2030 finns effektiv styrning, administration och förvaltning i Svenska kyrkan, så att församlingarna kan fullgöra sitt grundläggande uppdrag.

En specifik insats under delmål 1A – Undervisning i kristen tro, är att utveckla strategier och åtgärder för lärande och undervisning på digitala arenor. Under samma delmål ryms programmet Lärande och undervisning. I programmet ingår arbete för en digital plattform som ger alla tillgång till en bred och djup förståelse av kristen tro i enlighet med Svenska kyrkans teologiska tradition. Likaså planeras insatser som bidrar till att Svenska kyrkan blir mer delaktig i det offentliga samtalet om religion, livsfrågor, etik och värderingar. I samverkan med stift och församlingar inventeras pågående arbete och det material som redan finns och vid behov utarbetas nytt.

Under målbild 3 finns delmålet Administration och digitalisering. En av insatserna handlar om att utarbeta strategier för stöd till Svenska kyrkan att utveckla digitala arbetsplatser och mötesformer med användaren i fokus, där det ska vara enkelt att arbeta effektivt. En gemensam digital arbetsplats för hela Svenska kyrkan är ett stöd för anställda, förtroendevalda och ideellt engagerade. Styrelsen avser att arbeta vidare vad gäller precisering av kyrkans satsning på digitalisering under perioden. En digital arbetsplats förutsätter en tekniskt utvecklad infrastruktur för att fungera, varför kyrkostyrelsen verkar för det. Genom att skapa förutsättningar för administrativ effektivitet och digitala lösningar bidrar kyrkostyrelsen till att församlingar även på sikt ska ha tillräckliga ekonomiska resurser för ett rikt kyrkoliv där gudstjänster firas och undervisning bedrivs samt diakoni och mission utövas.

Programmet för lärande och undervisning

För en folkkyrka är förkunnelsens målgrupp alla. Utifrån sin territoriella församlings-syn har Svenska kyrkan ett ärende till var och en inom församlingens gränser, oavsett om man – bildligt – befinner sig i den vida cirkeln eller tillhör församlingens kyrkvana. Programmets målgrupp är alla.

Att kyrkan vänder sig till alla innebär inte att allt passar alla. Vissa deltar i församlingens bibelgrupp termin efter termin. Några kommer till kyrkan vid dop och begravning; några går regelbundet i kyrkan två gånger om året. För återigen andra är kyrkan en plats för konst- och musikupplevelser. Eller så möter man kyrkans undervisning på nätet eller i andra sociala medier. Förutsättningarna är olika, men oavsett tillfälle behöver undervisningen vara vital, intressant och hålla hög nivå. Medlemmar med gles kontakt med kyrkan har rätt till samma kvalitet och respekt som de kyrkvana.

Programmets ambition är att arbeta resurssmart, inventera befintliga resurser och i möjligaste mån återanvända kunskap, erfarenheter och material från hela organisationen. Samtidigt är det viktigt att programmet signalerar modernitet, professionalitet och kreativitet och kopplar till sig relevant kompetens, särskilt vad gäller arbete med de digitala åtgärderna och kommunikation.

Vid sidan av programmet pågår också upphandling av en ny lärplattform som kommer att förbättra hur lärande och undervisning stöds och göra det möjligt att integrera digitala och fysiska utbildningsgångar.

Kommunikationsstrategi

Kyrkostyrelsen fastställde 2011 *Kommunikationsstrategi med ansvarsfördelning för Svenska kyrkan*. Strategin är bindande för den nationella nivån och erbjuder övriga nivåer. Kommunikationsstrategin utgår från kommunikationsvisionen: ”En kyrka som människor har en positiv relation till och känner glädje över att tillhöra” samt kärnvärdena närvaro, öppenhet och hopp.

Svenska kyrkan ska enligt den ha hög tillgänglighet och bemöta människor på ett sätt som gör att alla känner sig sedda, respekterade och upplever kyrkan som relevant och trovärdig. Svenska kyrkan använder ett personligt tilltal, ett begripligt och inkluderande språk.

Strategi för digital kommunikation och närvaro

Svenska kyrkans strategi för digital kommunikation och närvaro antogs av kyrkostyrelsen 2013. Även här är strategin bindande för nationell nivå och erbjuder stift och församlingar.

Strategin innebär att Svenska kyrkan ska finnas där människor finns och vara tillgänglig de tider på dygnet då människor har behov av kyrkan. Personliga möten kan uppstå på många platser, exempelvis via sociala medier. Därför prioriteras kommunikation som möjliggör dialog och skapar engagemang.

Kontakten med olika målgrupper ska utvecklas, både bland medlemmar och icke-medlemmar. Det förutsätter att Svenska kyrkan som avsändare har god kännedom om människors bruk av digitala medier. Alla digitala satsningar ska utformas utifrån användarnas behov liksom utifrån Svenska kyrkans grundläggande uppdrag. En vision i strategin är att Svenska kyrkan ska arbeta aktivt med att ta fram och använda verktyg för att utföra den grundläggande uppgiften även på digitala arenor. Som en konsekvens ska produktioner digitaliseras i högre utsträckning än tidigare traditionella trycksaksproduktioner.

Mer information om strategierna finns på intranätet:

<https://internwww.svenskakyrkan.se/kommunikation/styrdokument>

Tillgänglighetsdirektivet

Tillgänglighet finns med i båda strategierna. Detta handlar bland annat om språk och funktionsnedsättning. 2016 fattade EU beslut om ett webbdirektiv med målet att alla ska kunna ta del av den offentliga service som finns på webbplatser, intranät och i e-tjänster. Besökarna ska kunna uppfatta, hantera och förstå webbplatsen, oavsett vilken situation de befinner sig i, vilken funktionsnedsättning de eventuellt har och oberoende av hjälpmedel. För att nå målen i direktivet har Sverige infört en ny lag: Lagen om tillgänglighet till digital offentlig service. Den började gälla 1 januari 2019 och ställer krav på webbplatsernas struktur, kodning, formgivning och innehåll.

Eftersom Svenska kyrkan ska vara en inkluderande kyrka även på webbplatsen är målet att följa lagen. Även om Svenska kyrkan inte formellt räknas till offentlig sektor

och omfattas av lagen. En annan anledning till att följa lagen är att inte hamna på efterkälken när alla webbplatser inom offentlig sektor blir tillgängliga.

Det är lätt att underskatta hur många människor som berörs av tillgänglighet och funktionshinder eftersom det förutom synliga funktionsnedsättningar finns många dolda, till exempel neuropsykiatriska diagnoser, läs- och skrivsvårigheter, färgblindhet, utbrändhet osv.

På svenskakyrkan.se ska de största tillgänglighetsbristerna vara åtgärdade innan 23 september 2020.

Målgrupper för kommunikation

2016 genomfördes en varumärkesundersökning. Resultaten från den undersökningen tillsammans med resultat från de så kallade kyrkbussarna, Svenska kyrkans årliga enkätundersökning, ledde till en ny målgruppsanalys som presenterades samma år.

De mest kyrkvana kallas för den gröna gruppen. Den består av människor som har en tro. Det betyder inte att de alltid kallar sig kristna eller att de är medlemmar i Svenska kyrkan. Vissa i gruppen tror att de är medlemmar, men upptäcker att de inte är det när de vill rösta i kyrkovalet eller när de vill gifta sig.

Många av de människor som inte riktigt vet vad de ska tro, ingår i den gula gruppen. De har svårt att definiera sig som kristna och har en svag eller ingen relation till sin församling. Endast 16 procent av dem har besökt eller mött kyrkan under det senaste året. De som inte tror på Gud ingår i den röda gruppen. De är medlemmar av tradition och svenskhet och för att kyrkan gör samhällsnytta.

Slutsatserna i målgruppsanalysen är att den som kommunicerar på den gröna gruppens villkor, når bara den gröna gruppen. Den som kommunicerar på den gula gruppens villkor, det vill säga sänker trösklarna och uttrycker sig enkelt och folkligt, når däremot även den gröna gruppen. Att lägga mycket kraft på kommunikation med människor i den röda gruppen, kommer troligen inte att ge samma resultat som när kyrkan kommunicerar med den gula gruppen. På intranätet finns ytterligare information om målgrupperna:

<https://internwww.svenskakyrkan.se/kommunikation/malgrupper>.

Programmet för lärande och undervisning hänvisar till målgruppsarbetet i sin programbeskrivning.

Gröna medlemmar utgör en kärna i församlingen och det är utomordentligt viktigt att kyrkan vårdar sig om och inte tar dessa medlemmar för givna. Lärande och undervisning för denna grupp måste utformas icke-slentrianmässigt och framför allt så att människor får bidra med sina kunskaper och erfarenheter på ett seriöst sätt. Samtidigt vet vi att många människor (också medlemmar) möter kyrkan i andra sammanhang. Inte minst har webb och sociala medier blivit viktiga arenor för kontakt, information och samtal om kristen tro. I den grupp som kyrkokansliets målgruppsanalys beskriver som gul är man inte ointresserad av livs-åskådning eller kristen tro, men bara en bråkdel har besökt eller mött kyrkan under det senaste året. I kontakten med denna svårdefinierade men angelägna grupp behöver kyrkan utvidga sin *comfort zone*, sin repertoar och sin kommunikation. Vad gäller lärande och undervisning måste man möta människor på deras egna villkor, vara intresserad av deras liv, ha något ordentligt att säga och framför allt kunna gå i dialog om de frågor som kommer upp.

Svenska kyrkan kommunicerar med sina målgrupper via flera digitala kanaler idag och tillhandahåller plattformar där människor får dela med sig av sin tro och sina tankar. Den externa webbplatsen svenskakyrkan.se är mycket omfattande med till exempel sidor om kyrkans uppdrag, kristen tro, organisation, hur man kan hjälpa och få hjälp. Där ingår även stiftens, pastoratens och församlingars webbplatser. Idag startar 95 procent av besöken på svenskakyrkan.se på någon av sidorna längre ner i strukturen, till exempel på en församlings webbplats eller nationella sidor om dop. Det är sällan en besökare börjar sitt besök på själva startsidan svenskakyrkan.se. Startsidan för de flesta är i stället en sökmotor, den vanligast förekommande är Google. Därför är det viktigt att språket som används på webbplatsen matchar de ord och fraser folk söker på. För att lyckas med detta görs regelbundna genomgångar av de vanligaste sökorden på Google med kopplingar till Svenska kyrkan och kristen tro. Därefter sker en kontroll om Svenska kyrkans webbplats har innehåll som matchar det som efterfrågas.

När besökaren landat på en sida på svenskakyrkan.se är hen vanligen ute efter att få en specifik fråga besvarad, hitta ett telefonnummer, söka en ledig tjänst, ta reda på när och var nästa gudstjänst är eller liknande. Dessa sidor måste vara lätta att hitta och målgruppsanpassade. Den här typen av besökare har ofta inte tålamod utan skummar igenom texter, med fokus på rubriker, för att se om de kan få sin fråga besvarad.

Den som söker kan vara en person med förkunskaper i kristen tro, men det kan också vara en person som saknar förkunskaper och därmed använder andra ord i sina sökningar. En person som inte vet att Svenska kyrkan har en verksamhet och innehåll som motsvarar det hen efterfrågar. Därför behöver språket på webbplatsen vara inkluderande.

Utveckling av sidor om kristen tro

Programmet för lärande och undervisning arbetar i tre linjer. Arbetet i linje två handlar om att utveckla sidorna om kristen tro på Svenska kyrkans webbplats, som riktar sig direkt till den enskilda medlemmen och andra intresserade. Utformningen av dessa sidor sker i samverkan med referenspersoner/grupper för att ringa in viktiga ämnen (klassisk teologi, livsfrågor och aktuella frågor, till exempel tro och naturvetenskap) och för att få till stånd en pedagogisk och attraktiv form. På webben ryms texter, bilder, intervjuer, filmer och annat teologiskt-pedagogiskt material. Det kan också beredas utrymme för e-utbildningar som svarar mot programmets fokus på fördjupning och progression i lärandet. Arbetet är påbörjat men inte slutfört och därmed inte publicerat på webbplatsen ännu.

Apologetik

Apologetik betyder försvar av tron. Detta tolkas ibland som att försvara tron mot andra uppfattningar, ibland mer allmänt som att förklara den kristna trons innebörd. På den externa webbplatsen finns fördjupat material, till exempel inom ramen för materialet som togs fram till Reformationsåret. Ytterligare fördjupning i centrala teologiska ämnen finns i Svenska kyrkans serie Forskning för kyrkan med böcker av bland annat Eva-Lotta Grantén (Utanför paradiset: Arvsyndläran i nutida luthersk teologi och etik), Carl-Henric Grenholm (Tro, moral och uddlös politik: om luthersk etik) och Karin Johannesson (Helgelsens filosofi: Om andlig träning i luthersk tradition). Biskopsbreven ger gemensamma tolkningar av ämnen som klimatet, dopet, diakonin och det kommande brevet om nattvarden. Bland tolkningar av beaktelsens innebörd

kan också kyrkosekreterare Cristina Grenholms *Vår tro som min – Levande trosbekännelse*, som är en utläggning av den apostoliska trosbekännelsen, nämnas.

Talet om tron sker även i olika typer av media idag, som exempelvis ärkebiskopens podcast Prata till punkt eller Fråga prästen-kvällar på Svenska kyrkans facebookside.

Böner

På Svenska kyrkans officiella sociala medier-konton förekommer böner i flera olika former. På twitter minst en gång om dagen. Det förekommer också delning av andras böner, till exempel biskoparnas. På instagram publiceras böner flera gånger i veckan och på facebook minst två gånger i veckan. På facebook sker även livesända böner ungefär tre gånger per termin och bönekvällar, där fyra eller fem präster sitter och ber med alla människor som ber om förbön eller som har böneämnen.

Besöken på Svenska kyrkans bönewebb ökar varje år på allhelgona, då även besöken på kyrkogårdar runt om i landet är vanligare än andra tider på året. På bönewebben kan besökaren tända ett ljus och skriva en bön. Som besökare kan man också ta del av andras böner.

I appen Kyrkguiden och på Svenska kyrkans webbplats lyfts även bönepodden som kommer ut med ett nytt avsnitt varje fredag. Podden produceras av Löftadalens pastorat som ofta kopplar poddens tema till den veckans gudstjänster.

Tidigare kyrkomöten

I Förvaltarekapsutskottets betänkande 2018:4 behandlas bland annat motion 2018:26 som rör Svenska kyrkans förmåga att genomföra och få effekt av förändringsarbete. Motionären föreslår kyrkomötet att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram riktlinjer och praktisk vägledning i hur förändringsarbete kan bedrivas framgångsrikt, att erbjudas stiftens för dessas arbete med att stärka den lokala nivåns förmåga att hantera förändringsprocesser som sådana. Utskottet höll med om vikten av förändringshantering och förändringsledning, men menade att det inom Svenska kyrkan redan existerar ett tillräckligt stöd, bland annat genom aktiv samverkan med Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation. Därigenom stimuleras ett likartat förhållningssätt till förändringsarbete och förändringsledning, samtidigt ges möjlighet för anpassning till lokala förutsättningar. För stöd och behov som är gemensamma för flera enheter fyller stiftsorganisationen en viktig funktion, medan nationell nivå bör fokusera sitt stöd kring förändringshantering på organisationsgemensamma processer och verktyg. Många större IT-satsningar förutsätter förändringsarbete för att man ska nå den effekt som avses. Projekt som Gemensamt Administrativt Stöd (GAS) och Gemensamt Arkiv, Diarium och Dokumenthantering (GADD) har därför som en del av sina insatser utbildningar som ska främja att man utvärderar och förändrar sina arbetssätt. Kyrkomötet beslöt att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2018:26.

Kyrkomötet 2017 biföll motion 2017:117 att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett brett arbete med att utveckla en medlemsutvecklingsstrategi med relevans för Svenska kyrkans samtliga nivåer. Med anledning av det uppdraget inleds i höst en förstudie som ska handla om processtöd för att förstärka församlingarnas möjligheter att systematiskt följa medlemmar och bjuda in nya. Förstudien kommer att ske i samverkan med stift och församlingar. Målet är att ge bättre förutsättningar för att människor ska få ta del av kristen tro på ett sätt som svarar mot aktuella samhällsförändringar. Genom att utgå från tre avgränsade processer kopplade till dop, konfirmation och nyinflyttade ska förstudien kartlägga och föreslå processtöd som kan sänka trösklarna och öka tillgängligheten till församlingarna i Svenska kyrkan.

Motion 2019:26

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:26.

Utskottet anser att motionären tar upp angelägna frågor i sin motion och utskottet konstaterar att en del av dessa punkter som motionären tar upp redan ingår i programmet för lärande och undervisning. Andra punkter som exempelvis teknisk infrastruktur ligger utanför programmet och utskottet anser inte heller de är specifika för programmet utan rör också andra områden inom Svenska kyrkan.

Det finns också en punkt i motionen som har behandlats av förra årets kyrkomöte och det är förändringsledning (motion: 2018:26, F 2018:4). Motionären föreslog då att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att ta fram riktlinjer och praktisk vägledning i hur förändringsarbete kan bedrivas framgångsrikt. Förvaltarens utskottet höll med om vikten av förändringshantering och förändringsledning, men menade att det inom Svenska kyrkan redan existerar ett tillräckligt stöd och föreslog därför att motionen skulle avslås, vilket också blev kyrkomötets beslut.

Därför föreslår utskottet att kyrkomötet ska avslå motion 2019:26.

Motion 2019:30

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:30.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om att det är viktigt att människor som söker kunskap om kristen tro ska kunna få detta. Det gäller oavsett kunskapsnivå i kristen tro. Kyrkan vänder sig till alla, men kommunikationen kan inte vara densamma till alla. Detta innebär att också den som söker djupare kunskap om kristen tro via digitala kanaler ska kunna hitta detta.

Utskottet vill även betona vikten av att de språkliga minoriteterna täcks in i det arbete som sker inom programmet för lärande och undervisning. Utskottet ser också att det finns möjlighet att till exempel vidareutveckla arbetet med bibelläsningsplaner som ett stöd för människors trosliv.

Utskottet konstaterar att programmet för lärande och undervisning har en ambitiös målsättning då programmet riktar sig till målgrupp alla och en av linjerna i programmet handlar om den digitala kommunikationen. Utskottet anser att motionärernas förslag redan omfattas av programmet och utskottet föreslår med anledning av det att kyrkomötet ska avslå motion 2019:30.

Motion 2019:41

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:41.

Utskottet instämmer i motionärens uppfattning att Svenska kyrkans webbplats behöver en översyn när det gäller det teologiska innehållet. Utskottet anser att sidorna under fliken *Om kristen tro* inte speglar den teologiska bredd och djup som ryms i Svenska kyrkan och att detta är ett problem.

Under beredningen av ärendet har utskottet givits möjlighet till större insikt i programmet för lärande och undervisning, genom besök av programansvarig och enhetschef på nationell nivå. Utskottet har fått ta del av programmets högt satta mål: att öka och fördjupa kunskapen om kristen tro hos många människor och att bidra till en helhetsbild: vad är den kristna stora berättelsen?

Programmets linje 2 handlar om att utveckla sidorna om kristen tro så att de erbjuder såväl bredd som djup på ett annat sätt än idag.

Utskottet anser inte att det behöver tillsättas ytterligare en grupp med teologisk kompetens för denna översyn. Utskottet vill understryka vikten av att det fortsatta arbetet tar hänsyn till Svenska kyrkans teologiska bredd. Dessutom menar utskottet att olika åldrar ska vara representerade bland referenspersonerna och att de språkliga minoriteternas behov ska tillgodoses i det fortsatta arbetet.

Eftersom utskottet inte föreslår till kyrkomötet att en grupp ska tillsättas är det inte heller möjligt att bifalla punkt 2 i motionen.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2019:41 i sin helhet.

Uppsala den 4 oktober 2019

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Hannah Häggström, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Ann-Christine Rosengren, Ellen Leijen, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Eva-Mai Mineur Tynong, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Gunilla Lundström, Daniel Larson, Carl Johan Karlsson, Lena Arman, Lars-Ivar Ericson, Sofia Särdaqvist, Ulla-Britt Holmér, Ann-Kristin Jonäng, Kjell O Lejon, Bengt Olsson och Satu Rekola.

Biskoparna Åke Bonnier och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Vi reserverar oss till förmån för motion 2019:26.

Gunilla Eldebro och Anna-Karin Westerlund

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets beslut att avslå motion 2019:41. Innehållet på Svenska kyrkans webbplats håller inte måttet när det gäller presentationen av kyrkans tro och lära. Formuleringarna är grunda och banala och gör heller inte rättvisa åt den teologiska bredd och de olika trostraditioner som ryms inom Svenska kyrkan. Webbplatsen är av största betydelse för undervisningen om och lärandet av kristen tro i olika målgrupper, inte minst bland yngre. Denna aspekt måste spela stor roll i det omfattande arbete som genomförs för att förbättra webbplatsen och kan säkerställas genom tillsättandet av en grupp av det slag som motionen föreslår. Om en sådan grupps arbete dessutom kan utnyttjas i en apologetisk framställning är det en ytterligare fördel.

Elisabeth Sandlund

Reservation 3

Jag reserverar mig till förmån för att kyrkomötet ska anse motion 2019:41 besvarad.

Eva-Mai Mineur Tynong

Särskild mening

SK 2019:3

Jag vill lägga till protokollet att jag instämmer i Elisabeth Sandlunds reservation.

Kjell O Lejon